

**JAARVERSLAG
2015**

INTERLOKALE
VERENIGING
KENNISCENTRUM
VLAAMSE STEDEN

KENNISUITWISSELINGS- WORKSHOPS 'SLIM VERDICHTEN'

Uit het onderzoek 'Slim verdichten' uitgevoerd in 2013 bleek dat de 13 Vlaamse centrumsteden en VGC om slim te verdichten of om de ruimte op een slimme manier te gebruiken, zowel gekende instrumenten als nieuwe experimentele werkwijzen inzetten om projectintenties vast te leggen, bouwprojecten te realiseren en beleid vorm te geven. In het onderzoek zaten heel wat mogelijkheden tot kennisuitwisseling tussen de steden. In 2014 werd op basis van de onderzochte cases een inventaris van interessante instrumenten opgesteld. Op basis daarvan werd een programma voor 3 workshops ontwikkeld rond de thema's: van beleidskeuze naar juridisch kader (gelijkheidsbeginsel en rechtszekerheid), de overheid als actieve stedenbouwer en hoe beleidsdocumenten kunnen bijdragen aan slim ruimtegebruik. De workshopreeks werd ingericht in 2015.

JE VINDT
HIER ALLE
PRESENTATIES
VAN DE 3
WORKSHOPS.

Eén van de aanbevelingen van het inventariserend onderzoek 'Hoe bouwen steden hun kennis op in functie van beleidsvoorbereiding' uitgevoerd in 2013 stelde dat kennisdeling tussen de steden de functionaliteit en efficiëntie van statistische diensten in de steden zou verbeteren en ondersteunen. Het Kenniscentrum organiseerde in antwoord op die aanbeveling en in samenwerking met de steden Antwerpen, Gent en de Vlaamse Gemeenschapscommissie een workshopreeks rond omgevingsinformatie. Na een startworkshop op 4 december 2014 werden in 2015 nog 5 workshops georganiseerd die volgende onderwerpen behandelden:

- 26 februari: databronnen (beschikbaarheid, ontsluiting, procedures data-aanvragen, kwaliteitscontrole, census 2011...)
- 23 april: evaluatie en beleidseffecten, monitoring
- 18 juni: tools (analyse, ontsluiting, overzicht van verschillende manieren van dataverwerking en de inzet van (ICT) tools, Swing, ...)
- 15 oktober: organisatie (hoe organiseer je je intern?, wat met verkokering, hoe belangrijk is het hebben van een centrale meet- en weetcel,...)
- 10 december: ICT-technologie (wat is GIS, wat kan je er als lokaal bestuur mee doen, wat in GIS, organisatie en relatie tussen GIS en studiediensten of meet – en weetcellen.

JE VINDT HIER ALLE
PRESENTATIES VAN
DE 5 WORKSHOPS.

WORKSHOPS 'METEN, WETEN EN BELEID'

O(MGEVING) B(ELEID) M(ANAGEMENT) INFORMATIE

Op initiatief van het secretarissenoverleg van de centrumsteden werd een werkgroep opgericht die intussen al negen steden telt om de problematiek van de O(mgeving) B(eleid) M(anagement) informatie te verkennen. De stad Antwerpen heeft op voorstel van haar stadssecretaris de rol van leverancier van informatie op zich genomen. Tijdens de startvergadering op 10 maart werd gepeild naar verwachtingen en mogelijke thema's voor de werkgroep.

Qua omgevingsinformatie kwamen volgende onderwerpen aan bod:

- 22 juni: Elke stad heeft één databron (Kruispuntbank Sociale Zekerheid, VDAB, Onderwijs, VKBO, Bevolkingsdata en OCMW-gegevens) onderzocht. Daarbij werd alle informatie qua beschikbaarheid, aanvraagprocedures, privacy-kwesties,... geïnventariseerd en knelpunten gebundeld en gedeeld.
- 5 oktober: Overleg met de steunpunten sociale planning van de vijf provincies. De werkgroep werd gestart door een presentatie waarin de beschikbaarheid van data en tools voor lokale besturen alsook de vorm en de voorwaarden aan bod kwam.

Qua beleids- en managementinformatie kwam volgend onderwerp aan bod:

- 8 oktober: De toelichting bij beleids- en managementinformatie binnen de stad Antwerpen stond centraal. Volgende thema's kwamen aan bod: Wat zijn de bouwstenen van een beleids- en managementinformatie systeem? Hoe kan een beleids- en managementinformatie systeem BBC ondersteunen? Hoe kan een beleids- en managementinformatie systeem het management ondersteunen? Alles werd toegelicht aan de hand van cases. Alles werd toegelicht aan de hand van cases.

STUDIENAMIDDAG 'PERCEEL – EN EIGENDOM OVERSCHRIJDENDE ONTWIKKELINGEN'

Duurzame gebiedsontwikkeling wordt vandaag zwaar gehypothekeerd door de versnipperde eigendomsstructuur. De ambitie om perceel- en eigendom overschrijdend te werken is jong, de ervaring beperkt maar essentieel in het kader van slim verdichten.

Het Kenniscentrum organiseerde op maandag 2 februari in samenwerking met Philip Borremans van PMV een studienamiddag rond deze thematiek, die werd benaderd vanuit het opzetten en structureren van samenwerkingen tussen de verschillende betrokken actoren en de financiering van deze partnerships. Het programma bevatte naast een theoretisch gedeelte waarin Philip Borremans een kader schiep en de diverse aspecten afbakende ook een aantal illustratieve cases.

JE VINDT
HIER DE
PRESENTATIE.

STUDIEVOORMIDDAG 'GRENSOVERSCHRIJDEND WERKEN: SAMENSpraak (DENKEN EN HANDELEN) OP STADSREGIONAAL NIVEAU.'

Omdat beleid op stadsregionaal niveau voor stad en regio essentieel zijn in het licht van economische, demografische, sociale, ecologische en ruimtelijke uitdagingen, startte het Kenniscentrum in 2014 een verkennend onderzoek 'Grensoverschrijdend werken: samenspraak (denken en handelen) op stadsregionaal niveau'. Intussen is het onderzoek afgerond en organiseerden we op 29 mei een studievoormiddag rond dit thema. De studievoormiddag startte met de voorstelling van het eindrapport door Tine Boucké, waarbij succesfactoren, knelpunten, aanbevelingen en mogelijke vervolgpistes voorgesteld worden. Aansluitend volgden presentaties van Brecht Nuyttens, Johan Van Reeth en Peter Degadt als bevoorrechte getuigen uit de werkvelden wonen, mobiliteit en ruimtelijke ordening en zorg. Zij schetsten de urgentie van een stadsregionale aanpak. Filip De Rynck sloot de studievoormiddag af met de formulering van een stadsregionale agenda voor Vlaanderen.

**JE VINDT HIER HET
ONDERZOEKS-RAPPORT
EN ALLE PRESENTATIES
VAN DE STUDIEDAG.**

In 2013 ontwikkelde VITO samen met een stuurgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van de centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie en experts, een actie- en leergericht instrument dat transitieprojecten helpt verbreden en verdiepen. TRAKSIS is geen zwart-witte evaluatie- of beslissingstool, maar een pragmatisch referentiekader dat stap voor stap helpt nadenken over stedelijke transitie-initiatieven gericht op duurzame systeeminnovatie. TRAKSIS helpt nagaan hoe het transitiepotentieel van projecten en/of initiatieven kan versterkt worden. Steden die dat wensten konden aansluitend in een TRAKSIS - coaching traject stappen. Zo een traject houdt 3 begeleidingssessies in van één stedelijk duurzaam project. Intussen is TRAKSIS ook omgevormd tot een webtool.

JE VINDT DE
WEBTOOL HIER

WEBTOOL TRAKSIS ALS ACTIE- EN LEERGERICHT KADER VOOR DUURZAME STEDELIJKE PROJECTEN EN STEDELIJKE COACHING TRAJECTEN

WHICH WAY?

THAT WAY

RIGHT WAY

Y WAY

OTHER WAY

SEMINARIE OVER STEDELIJKE BURGERGERICHTE DIENSTVER- LENING 'HEEFT U MIJN MELDING GOED ONTVANGEN?'

Het is een herkenbare vraag van de burger ten aanzien van stadsbesturen die jaarlijks duizenden meldingen inzake het openbaar domein, verkeershinder, sociale overlast, discriminatie, ... ontvangen. De snelheid waarmee al die meldingen worden beantwoord en opgelost, de kanalen waarlangs de melding kan worden ingediend, en de mate waarin de steden al die meldingen effectief, klantgericht en efficiënt afhandelen, verschilt tussen stedelijke organisaties. Simon Vander Elst voerde binnen het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie de laatste twee jaar intensief onderzoek naar hoe ICT en organisatie in de steden Genk en Mechelen op elkaar worden afgestemd om tot een meer klantgerichte en efficiëntie burgergerichte dienstverlening te komen. Hij focuste op de meldsystemen van beide stadsbesturen. De studie levert een analyse op van de verschillen en gelijkenissen inzake de kenmerken en prestaties van meldsystemen en de factoren die de verschillen en gelijkenissen tussen beide besturen verklaren. Tijdens het seminarie georganiseerd op 8 mei door het Kenniscentrum Vlaamse Steden en de Universiteit Gent werden de bevindingen van de studie toegelicht.

JE VINDT HIER DE
PRESENTATIE.

WEBSITE EN STUDIEVOORMIDDAG 'DE TOEKOMST VAN DE PAROCHIEKERKEN IN VLAANDEREN: EEN MAATSCHAPPELIJKE EN ARCHITECTURALE UITDAGING'

Bijna alle centrumsteden gaven tijdens het verkennend onderzoek 'slim verdichten' aan dat de herbestemming van kerken een moeilijke oefening wordt maar dat het voorleggen van inspirerende voorbeelden wel meer goodwill en ruimte creëert. In 2014 documenteerde het Kenniscentrum 250 herbestemde kerken in binnen- en buitenland. In 2015 werd al dat materiaal verwerkt tot een nieuwe website die de bezoeker toelaat om kerken te selecteren op 'ligging' (8 categorieën) en 'huidige functie' (20 categorieën). Voor elke herbestemde kerk werd een fiche opgesteld die naast de ligging en de huidige functie(s) een beknopte historiek van het kerkgebouw bevat alsook foto(s), contactgegevens en linken naar relevante sites.

Op 20 oktober organiseerden het Team Vlaams Bouwmeester en het Kenniscentrum Vlaamse Steden met de medewerking van CRKC, VVSG en Vlinter een studievoormiddag met als thema 'De toekomst van de parochiekerken in Vlaanderen: een maatschappelijke en architecturale uitdaging'. De agenda werd opgebouwd rond concrete afwegingsmethodieken en zeer veel praktijkvoorbeelden uit binnen- en buitenland.

**JE VINDT HIER
DE WEBSITE
HERBESTEMDE
KERKEN**

**JE VINDT HIER DE
PRESENTATIES
VAN DE
STUDIEDAG**

In het academiejaar 2014 – 2015 heeft de UGent, in een samenwerking met de stad Gent, groepen masterstudenten op pad gestuurd om 15 burgerinitiatieven in Gent te bevragen om de tussenruimte - concept om de interacties tussen overheid en de leefwereld van burgerinitiatieven te vatten - beter in kaart te krijgen. Het ging om initiatieven van tijdelijke invullingen: burgerinitiatieven dus die vorm krijgen op plaatsen die tijdelijk gebruikt mogen worden, in afwachting van een definitieve bestemming. Daarnaast zijn nog eens 10 initiatieven bekeken van andere soorten burgerinitiatieven in Gent en in andere steden (Antwerpen, Kortrijk). Op vrijdag 23 oktober 2015 organiseerden de UGent, de stad Gent en het Kenniscentrum een seminarie waarbij sleutelfiguren uit de Vlaamse centrumsteden uitgenodigd werden om te luisteren naar de bevindingen over deze 25 cases van burgerinitiatieven en om actief mee te zoeken naar gelijkenissen en verschillen tussen de steden. Doel was op die manier het inzicht in de relaties met burgerinitiatieven te verrijken en om de discussie hierover tussen de steden te stimuleren.

**JE VINDT HIER TOELICHTING
BIJ HET THEMA EN DE
PRESENTATIES.**

SEMINARIE 'DE VERHOUDING TUSSEN BURGERINITIATIEVEN EN STADSBESTUURDERS: GEDWONGEN HUWELIJK, LAT – RELATIE, DRIEHOEKSVERHOUDING OF LIEFDE OP HET EERSTE ZICHT?'

EUROPA

Europa is geen buitenland meer. Het verscherpt toezicht van de Europese Commissie op onze begroting, de voorstellen van richtlijn m.b.t. overheidsopdrachten, luchtkwaliteit, geluid... het zijn enkele voorbeelden van de manier waarop de EU de beleidsruimte van de centrumsteden beïnvloedt. Vanuit die vaststelling werkt het Kenniscentrum rond drie prioriteiten: de verdere uitbouw van expertise inzake fondsenwerving, kennisopbouw rond nieuw Europees beleid gekoppeld aan een sterkere positionering van de centrumsteden op het Europese forum, en tot slot het versterken van het Europabewustzijn binnen de eigen stadsorganisatie.

JE VINDT HIER EEN
OVERZICHT VAN ALLE
INITIATIEVEN.

STUDIEVOORMIDDAG CASESTUDIE LAGEWEG (ANTWERPEN): EERSTE RESULTATEN VAN EEN NIEUWE PROJECTAANPAK BIJ PERCEELS- OVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

Lageweg in de rand van Antwerpen is door historisch verontreinigde gronden, een gemengd gebruik, een grote leegstand en een hybride typologie exemplarisch voor vele gebieden in Vlaamse steden. Om typische struikelmomenten te ontlopen en de doelstelling van een innovatieve transitie van de ruimte te bereiken, werd door de stad Antwerpen in samenwerking met 51N4E, Connect & Transform en Rebel group een nieuw type projectaanpak ontwikkeld. Het Kenniscentrum Vlaamse Steden en OVAM begeleiden dit traject. De nieuwe projectaanpak typeert zich door een continue parallelle schakeling van dimensies als financiering, activering, coalitievorming, heroriëntering, sanering, ruimtelijke modellen, enz... Op 11 december organiseerden de Stad Antwerpen, OVAM en het Kenniscentrum Vlaamse Steden een studievoormiddag waar de eerste resultaten van deze nieuwe aanpak werden voorgesteld. Er werd dieper ingegaan op de instrumenten waarmee de verschillende doelstellingen zoals financiële mechanismes voor meerwaarde creatie, de sanering van historisch verontreinigende gronden in een perceelsoverschrijdende aanpak, bodem als potentie in een herontwikkelingsproject, verdichten en vernieuwen van werkgelegenheid en intelligentieopbouw bij een co-creatieve aanpak bereikt worden.

**JE VINDT HIER DE
PRESENTATIES.**

COMMUNICATIE

Door de veelheid aan partners en thema's in het stedelijk veld is het voor de Vlaamse steden niet altijd eenvoudig in de enorme stroom informatie hoofd- en bijzaak van elkaar te onderscheiden. Het Kenniscentrum wil hen daarom ondersteunen bij het filteren en structureren van deze informatietoevloed. Via uiteenlopende digitale instrumenten wil het Kenniscentrum daarnaast ook zelf actief communiceren met haar verschillende partners en stakeholders.

**JE VINDT HIER EEN
OVERZICHT VAN ALLE
INITIATIEVEN.**

HAALBAARHEIDS- ONDERZOEK POTENTIËLE INZETBARE RUIMTE IN KAART (PIRK)

De Studie 'Leegstand en herbestemming, inventariserend onderzoek naar beleid en maatregelen' uitgevoerd in opdracht van het KCVS toonde aan dat de vandaag bestaande inventarissen geen betrouwbaar noch integraal overzicht bieden van de leegstand in de steden. Eén van de aanbevelingen van deze studie was te komen tot een nieuw geïntegreerd instrument dat de nodige gegevens moeten kunnen aanleveren om het beleid rond slimme stedelijke verdichting te voeren, dat verschillende gerelateerde problematieken integreert en sector-overschrijdend is.

AGIV voerde in opdracht van het Kenniscentrum een verkennend onderzoek naar de haalbaarheid van zo een instrument dat interbestuurlijk tot stand komt. De stuurgroep is dan ook samengesteld uit ambtenaren van uiteenlopende bestuursniveaus: vertegenwoordigers van de steden Aalst, Antwerpen, Gent, Leuven en de VVSG en vertegenwoordigers van Ruimte Vlaanderen en Wonen Vlaanderen. De haalbaarheidsstudie is intussen afgerond en bevat als sluitstuk de in samenspraak met de werkgroep geformuleerde noodzakelijke verdere ontwikkelingen op korte, half lange en lange termijn.

**JE VINDT HIER DE
HAALBAARHEIDS
STUDIE.**

ONDERZOEK TIJDELIJK ANDERS GEBRUIKEN

Steeds vaker wachten burgerorganisaties het langdurige (voor)ontwerp- en planproces niet meer af om projectvoorstellen te doen en een terrein of gebouw te claimen voor wijk- en buurtbehoeften en de braakgrond of leegstand met een tijdelijke invulling in te vullen. De eerste stedelijke experimenten met tijdelijk gebruik kwamen tot stand onder invloed van dynamische burgergroepen die met kleine, goed gemikte, goedkope 'tactische' interventies de ruimte wisten in te palmen en veel bijval oogstten bij de bevolking. De kleurrijke en vaak succesrijke projecten wekken steeds vaker ook de belangstelling op van overheden en private grond- en gebouweigenaars. Het Kenniscentrum bestudeerde in 2015 aan de hand van binnen- en buitenlandse voorbeelden de condities waaronder tijdelijke invullingen in Vlaanderen een volwaardig instrument kunnen worden: mogelijke functies, kritische succesfactoren, vereist wetgevend kader, kostprijs, rol van lokale overheden, administratieve vereisten,... De onderzoeksresultaten worden intussen verwerkt in een website en een studiedag die zal plaatsvinden op 23 februari 2016.

AFREKENING

Het Kenniscentrum heeft in 2015 haar werking gefinancierd met een budget van xxx euro.

JE VINDT HIER DE
AFREKENING.

Colofon

redactie Kenniscentrum Vlaamse Steden

vormgeving Zeppo

foto's
Coverbeeld: © www.stibatjaarverslag2014.nl
Pagina 2: © www.jangruiters.wordpress.com
Pagina 3: © www.dutchcowboys.nl
Pagina 4: © www.mindtools.com
Pagina 5: © www.agiv.be
Pagina 6: © www.ict-edu.nl
Pagina 7: © www.kennisvoorklimaat.nl
Pagina 8: © www.mindscapebooks.com
Pagina 9: © www.cobra.canvas.be
Pagina 10: © www.be-burrs.com
Pagina 11: © Vadim Ghirda
Pagina 12: © Isabelle Verhaert
Pagina 13: © www.iklime-duex.de
Pagina 14: © www.ultimate.nl
Pagina 15: © www.flickr.com/photos/mfprescott
Pagina 16: © www.krimpenaandenijssel.nl

Er is geen moeite gespaard om de auteursrechten van het fotomateriaal te traceren, wanneer u echter denkt rechthebbende te zijn gelieve dan de uitgever te contacteren.

v.u. Linda Boudry, Kenniscentrum Vlaamse Steden
Paviljoenstraat 9, 1030 Brussel